

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rundskriv

Enkelte regnskapsmessige forhold basert på regnskapskontrollen i 2012

RUNDSKRIV:

19/2012

DATO:

08.11.2012

RUNDSKRIVET GJELDER FOR:

Utstedere på Oslo Børs og Oslo Axess
og som har Norge som hjemstat

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

1 Innledning

Finanstilsynet fører kontroll med periodisk finansiell rapportering fra utstedere av omsettelige verdipapirer som er, eller søkes notert på regulert marked i EØS-området, og som har Norge som hjemstat. Nærmere regler om kontrollen er gitt i forskrift til verdipapirhandelloven.

I rundskrivet omtales enkelte regnskapsmessige og tilsynsmessige forhold som Finanstilsynet har observert i løpet av det siste året, og derfor finner grunn til å minne om. Det vises for øvrig til [Finanstilsynets nettsted](#) for oversikt over alle avsluttende brev til noterte foretak.

2 Transaksjoner – virksomhetssammen- slutning eller kjøp av eiendeler

Kjøp av virksomhet reguleres i IFRS 3 *Virksomhetssammenslutninger*. Standarden definerer blant annet hva som er en virksomhet. Dersom de anskaffede eiendeler ikke utgjør noen virksomhet, skal transaksjonen regnskapsføres som anskaffelse av eiendeler, jf. IFRS 3.3. Det kan i enkelte tilfeller være vanskelig å trekke skillet mellom virksomhetskjøp og kjøp av enkelte eiendeler.

Virksomhet er i Vedlegg A til IFRS 3 definert som: "Et integrert sett av aktiviteter og eiendeler som kan utføres og styres med henblikk på å frembringe en avkastning i form av utbytte, lavere utgifter eller andre økonomiske fordeler direkte til investorer eller andre eiere, medlemmer eller deltakere." Etter Vedlegg B nr. B7 vil en virksomhet bestå av innsatsfaktorer og prosesser som anvendes på disse innsatsfaktorene og som har evne til å skape produkter ("outputs").

For å avgjøre om et bestemt sett av eiendeler og aktiviteter er en virksomhet, må det etter IFRS 3 B11 tas stilling til om disse eiendelene og aktivitetene er i stand til å bli utført og styrt som en virksomhet av en markedsdeltaker. Hvorvidt selger styrte eiendelene og aktivitetene som en virksomhet, eller om kjøper har til hensikt å styre eiendelene og aktivitetene som en virksomhet, er ikke relevant. Det avgjørende er om det eksisterer innsatsfaktorer, prosesser og produkter ("outputs") som er egnet til å bli styrt som en virksomhet av en markedsaktør.

Enkelte ganger kan prosessene som utføres være lite arbeidskrevende. Aktiviteter kan også utkontrakteres til andre, og det kan være lite arbeidskrevende å følge opp dette arbeidet. At en prosess er lite arbeidskrevende, er etter Finanstilsynets oppfatning ikke et argument for at det ikke eksisterer prosesser. Dersom enkelte aktiviteter eller funksjoner er utkontraktert til andre, er dette heller ikke relevant i vurderingen. Det avgjørende er hvorvidt det finnes prosesser som anvendes på innsatsfaktorene, og ikke hvem som utfører dem.

3 Avskrivninger og beregning av restverdi

Varige driftsmidler balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte avskrivninger og eventuelle akkumulerte tap ved verdifall. Etter IAS 16 *Eiendom, anlegg og utstyr* nr. 6 skal avskrivbart beløp for en eiendel fastsettes etter fradrag for eiendelens restverdi. Restverdi er det estimerte beløpet et foretak kunne solgt eiendelen for i dag, forutsatt at eiendelen var i den alder og tilstand som det forventes at den er i ved slutten av dens brukstid. Etter IAS 16 BC 29 skal en økning i forventet restverdi, som følge av en tidligere hendelse, påvirke avskrivbart beløp. Forventninger om fremtidige endringer i restverdi (utenom slit og elde) skal ikke påvirke avskrivbart beløp. Restverdien skal i henhold til IAS 16.51 revurderes minst ved avslutningen av hvert regnskapsår.

Dersom et foretak har som formål å eie et driftsmiddel for en kortere periode enn antatt gjenværende levetid, vil restverdien kunne være betydelig. Dette kan blant annet være tilfelle for skip. For å estimere restverdien for et skip, kan det være relevant å se på verdien til et tilsvarende skip i dagens marked, som har samme alder som foretakets skip har ved forventet salg. Dersom det ikke finnes tilsvarende skip med relevant alder i dagens marked, må restverdien estimeres på en annen måte. I et slikt estimat må man ta hensyn til forholdene i dagens marked, og det skal ikke tas hensyn til fremtidig prisstigning.

Finanstilsynet har sett eksempler på at foretak har beregnet restverdi som en prosent av anskaffelseskost og holdt denne uendret gjennom brukstiden. Etter Finanstilsynets oppfatning vil dette ikke være i samsvar med IAS 16, fordi beregningen ikke tar hensyn til forholdene i dagens marked og fordi restverdien ikke revurderes årlig.

4 Nedskrivning av varige driftsmidler

4.1 Rimelige og dokumenterbare forutsetninger

Det følger av IAS 36 *Verdifall på eiendeler* nr. 8 at et foretak skal estimere gjenvinnbart beløp dersom det foreligger indikasjoner på verdifall. Gjenvinnbart beløp er den høyeste verdi av bruksverdi og virkelige verdi fratrukket salgsutgifter, jf. IAS 36.18. Ved måling av bruksverdi krever IAS 36.33 a) at fremskrivning av kontantstrømmer skal baseres på rimelige og dokumenterbare forutsetninger. Ekstern dokumentasjon skal tillegges større vekt enn intern dokumentasjon.

Foretakets interne forutsetninger kan være vanskelige å dokumentere. Dette gjelder blant annet i situasjoner hvor det ikke foreligger historikk og hvor forutsetningene ikke støttes av markedsdata. For eksempel kan forutsetninger i en bruksverdeberegning av et skip være vanskelig å dokumentere dersom foretaket ikke har eid skip tidligere, ikke har inngått kontrakter for skipet fremover, og det heller ikke er kjent i markedet hvilke betingelser som gjelder for tilsvarende kontrakter som det foretaket forventer å inngå. I en situasjon hvor det er vanskelig å underbygge og dokumentere forutsetningene i en bruksverdeberegning, er Finanstilsynet av den oppfatning at eksterne bevis, som for eksempel takster, må tillegges større vekt enn foretakets interne forutsetninger.

4.2 Noteopplysninger vedrørende nedskrivning av varige driftsmidler

IAS 36.130 krever utfyllende noteopplysninger når en nedskrivning er foretatt i regnskapsperioden. Denne regelen gjelder for alle enkelteideler og for kontantgenererende enheter. Det skal blant annet gis informasjon om de hendelser og omstendigheter som førte til innregning av tapet ved verdifall, beløpet og beskrivelse av eiendelen. Dersom gjenvinnbart beløp er virkelig verdi fratrukket salgsutgifter, skal det opplyses om grunnlaget som benyttes, herunder om virkelig verdi er beregnet med henvisning til aktivt marked, jf. IAS 36.130 f). Dersom gjenvinnbart beløp er lik bruksverdi, skal diskonteringsrenten og eventuelle tidligere estimater på bruksverdi opplyses, jf. IAS 36.130 g).

Når en kontantgenererende enhet har goodwill eller en immateriell eiendel med ubestemt utnyttbar levetid inkludert i denne enhetens balanseførte verdi, skal det etter IAS 36.134 opplyses om estimatene som er benyttet til å måle det gjenvinnbare beløpet. Dette gjelder uavhengig av om det er foretatt nedskrivning eller ikke. Når det gjelder opplysninger om forutsetninger som er benyttet ved beregning av gjenvinnbart beløp for andre eiendeler, oppfordres foretakene til å gi informasjon om forutsetningene, jf. IAS 36.132. Finanstilsynet er av den oppfatning at dette ofte er nyttig informasjon, særlig i de tilfeller hvor foretaket er nær ved å måtte nedskrive, og oppfordrer foretakene om å vurdere å gi denne informasjonen uansett om beregningen medførte eller ikke medførte en nedskrivning. Finanstilsynet understreker at det også kan være plikt til å gi informasjon, også når det ikke er foretatt nedskrivning. Dette følger av bestemmelsene i IAS 1, herunder IAS 1.125 om estimatusikkerhet.

Mange av estimatene i nedskrivningsvurderingen er preget av usikkerhet som innebærer betydelig risiko for en vesentlig justering av den balanseførte verdien. Det følger av IAS 1.125 at det skal opplyses om forutsetninger for fremtiden og andre viktige kilder til estimeringsusikkerhet. IAS 1.126 lister opp eksempler på forutsetninger som det kan være aktuelt å opplyse om. Forutsetninger som det skal opplyses om etter IAS 1.125, gjelder estimater som krever ledelsens vanskeligste eller mest subjektive eller komplekse vurderinger, jf. IAS 1.127. Finanstilsynet er av den oppfatning at forutsetningene som blir brukt i bruksverdiregningen ofte er av en slik karakter.

Opplysningene i IAS 1.125 skal gis på en måte som hjelper brukeren til å forstå ledelsens vurderinger. Etter Finanstilsynets oppfatning er det også relevant med opplysninger om de balanseførte verdienes sensitivitet overfor metoder og forutsetninger, jf. IAS 1.129 b). Det kan også være nødvendig å se flere faktorer i sammenheng og foreta sensitivitetsanalyse ved ulike kombinasjoner av forutsetninger. Selv om en rimelig endring i en enkelt forutsetning ikke medfører nedskrivning, kan en kombinasjon av rimelige endringer i flere forutsetninger medføre nedskrivning.

5 Driftssegmenter

5.1 Øverste beslutningstaker

IFRS 8 *Driftssegmenter* nr. 5 nevner tre kriterier som må være oppfylt for at en bestanddel av et foretak er et driftssegment. Ett av kriteriene er at driftsresultatet for bestanddelen gjennomgås regelmessig av foretakets øverste beslutningstaker for a) å avgjøre hvilke ressurser som skal tilordnes segmentet, og b) å vurdere dets inntjening, jf. IFRS 8.5b). Bestemmelsen utdypes i IFRS 8.7. Med "øverste beslutningstaker" menes ikke en bestemt stilling, men en funksjon. Øverste beslutningstaker er ofte foretakets daglige leder eller driftsansvarlige, men kan også være en gruppe av styremedlemmer eller andre.

Øverste beslutningstaker i norske foretak er normalt den administrative ledelsen og ikke styret. Dette følger av styrets rolle som definert i aksjelovgivningen og norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse. Den administrative ledelsen vil normalt være den som tilordner ressurser til segmentene og vurderer lønnsomheten, jf. IFRS 8.7. Det kan imidlertid ikke utelukkes at styret i enkelte tilfeller allokere ressurser til segmenter og følger opp lønnsomheten. Identifiseringen av øverste beslutningstaker må i alle tilfeller baseres på en konkret vurdering av faktum.

5.2 Sammenslåing av driftssegmenter

IFRS 8 tillater at to eller flere driftssegmenter presenteres samlet dersom dette er i samsvar med det grunnleggende prinsippet i standarden og segmentene har like økonomiske kjennetegn, jf. IFRS 8.12. Videre stilles det krav om at segmentene må være like med hensyn til produktenes og tjenestenes art, produksjonsprosessenes art, produktenes eller tjenestenes kundetype og kundekategori, metodene for distribusjon av produktene eller tjenestene, og regulatoriske rammebetingelser, der det er relevant. Finanstilsynet har merket seg at svært få foretak har opplyst at driftssegmenter er slått sammen, og minner om at det etter IFRS 8.22a skal opplyses om dette.¹

6 Utgifter til FoU og vedlikehold av eksisterende immaterielle eiendeler

Utgifter til forskning og utvikling (FoU) er regulert i IAS 38 *Immaterielle eiendeler*. Dersom regnskapsprinsipper for utgifter til FoU er relevante for å forstå finansregnskapet, skal prinsippene og vurderingene som ledelsen har lagt til grunn, opplyses i noter, jf. IAS 1 *Presentasjon av finansregnskap* nr. 117 og 122. Etter Finanstilsynets oppfatning må det opplyses om hvordan foretaket skiller mellom utgifter til FoU og utgifter til vedlikehold av eksisterende immaterielle eiendeler. Regnskapsføring og noteopplysninger avhenger av hvordan utgiftene klassifiseres. Utgifter til vedlikehold og forskning skal kostnadsføres

¹ I *Annual Improvements to IFRSs 2010-2012 Cycle*, er det foreslått økte opplysningskrav når driftssegmenter er slått sammen, herunder opplysninger knyttet til ledelsens vurderinger og hvilke økonomiske indikatorer som er vektlagt. Endringen er foreslått gjeldende for regnskapsår som begynner 1. januar 2014 eller senere.

løpende, mens foretaket må vurdere om utgifter til utvikling oppfyller kriteriene for innregning som en immateriell eiendel i henhold til IAS 38. IAS 38 krever dessuten spesifikke noteopplysninger om utgifter til FoU-aktiviteter. Det foreligger ikke tilsvarende opplysningskrav for utgifter til vedlikehold av eksisterende immaterielle eiendeler.

Grensedragninger mellom utgifter til FoU og vedlikehold av eksisterende immaterielle eiendeler må i stor grad baseres på skjønn. IFRS gir imidlertid lite veiledning om utøvelsen av dette skjønn, og det kan være vanskelig å definere slike grenser i praksis. Finanstilsynet er likevel av den oppfatning at foretak plikter å foreta slike grensedragninger når dette er viktig for foretakets rapportering. Dette krever at foretaket har et bevisst forhold til grensedragningene, og har retningslinjer for å håndtere disse løpende. Grensedragningene må baseres på fornuftige definisjoner, og Finanstilsynet finner det naturlig at de tar utgangspunkt i definisjonene av forskning og utvikling i IAS 38.8, jf. IAS 38.56 og 59. Videre er det relevant å se hen til andre tilgjengelige kilder for å finne veiledning, jf. IAS 8 *Regnskapsprinsipper, endringer i regnskapsmessige estimater og feil* nr. 10-12. Flere kilder kan være aktuelle. Det avgjørende er at veiledningen leder til relevant og pålitelig informasjon.

7 Opplysninger til Finanstilsynet

Foretakets tillitsvalgte, ansatte og revisor plikter å gi Finanstilsynet de opplysninger om foretakets forhold som Finanstilsynet krever til gjennomføring av kontroll, jf. verdipapirhandeloven (vphl.) § 15-2 syvende ledd. Disse opplysningene kan kreves muntlig og skriftlig, innen en fastsatt frist og i flere ulike formater, jf. verdipapirforskriften § 13-6. Den som enten uaktsomt eller med forsett bryter opplysningsplikten, kan straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år, jf. vphl. § 17-3 andre ledd.

Perioden fra Finanstilsynet meddeler et foretak om at det er åpnet sak vedrørende foretakets finansielle rapportering, til foretaket mottar brev om at kontrollen er avsluttet, kan være lang. Dette skyldes utveksling av både synspunkter om faktum og vurderinger gjennom kontradiksjon. Gjennomføringen av kontrollen er helt avhengig av at foretakene ivaretar en god kommunikasjon med Finanstilsynet om de forhold som er gjenstand for kontroll. Opplysningene som gis bør være tilstrekkelige og hensiktsmessige for å belyse de saksforhold det forespørres om. Dersom det skjer vesentlige endringer i faktum eller vurderinger som foretaket tidligere har oversendt, og som er sentrale i en pågående sak, forventer Finanstilsynet, i likhet med i andre tilsynssaker, at foretakene uoppfordret opplyser om dette.

Anne Merethe Bellamy
direktør for regnskaps- og revisortilsyn

Terje Nilsen
fung. seksjonssjef

Kontaktpersoner:

Spesialrådgiver Tine Svae, tlf. 22 93 97 84,

e-post: tine.svae@finanstilsynet.no

Seniorrådgiver Unni Persson Moseby, 22 93 97 22,

e-post: unni.persson.moseby@finanstilsynet.no

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

POST@FINANSTILSYNET.NO

WWW.FINANSTILSYNET.NO